
Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 16 november 2020 inkom en anmälan om oredlighet i forskning till nämnden. Anmälan avser ett forskningsprojekt som benämns [REDACTED] som utförs av forskningsledaren docent [REDACTED] för Stockholms länssjukvårdsområde och Karolinska Institutet. I anmälan riktas kritik mot hur forskningen genomförs bland annat när det gäller vissa metodrelaterade frågor kopplade till att det är en interventionsstudie. Anmälaren menar att det finns brister i projektets upplägg som innebär risk bland annat för kontaminering och felaktiga och förfalskade resultat. Utöver det tar anmälaren upp misstankar om intressekonflikter och brister kopplat till behandlingen av personuppgifter och hur information om behandlingen och studiens genomförande lämnats.

Den anmälda bestrider att han gjort sig skyldig till oredlighet i forskning och tillbakavisar kritiken som riktas mot projektet. Han har i ett yttrande till nämnden beskrivit hur projektet genomförs och att de risker kopplat till metoden som tas upp i anmälan är kända i projektet och något man har tagit hänsyn till och kommer att beakta i den fortsatta forskningen. Han uttrycker bland annat att kontaminering brukar leda till en minskad sannolikhet att interventionseffekter kan mätas med statistisk säkerhet, vilket inte utgör förfalskning av forskning, utan en av de många felkällor som finns inbyggda i forskning, vilket projektet är fullt medvetna om.

I ärendet har nämnden endast prövat [REDACTED] ansvar. Övriga projektdeltagares ansvar har inte prövats.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § ”en allvarlig avvikelse från god

forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Planering, genomförande eller rapportering av forskning

De avvikelser som kan utgöra oredlighet i forskning ska enligt definitionen i 2 § lagen ha begåtts vid planering, genomförande eller rapportering av forskning. Formuleringen innebär enligt förarbetena att begreppet oredlighet avser avvikelser under hela forskningsprocessen.¹ Med rapportering avses både publicering och andra typer av offentliggöranden.²

Den anmälda forskningen har etikprövats (Etikprövningsmyndighetens dnr. 2020-03002) och projektet pågår sedan en tid tillbaka. Information om projektet och hur studien genomförs är publicerad på Stockholms länsjukvårdsområdes hemsida. En baslinjemätning har genomförts. Forskningen är därmed i en genomförandefas och omfattas av 2 §.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet³ ⁴. De redogörs också för i Vetenskapsrådets publikation God forskningssed⁵. Fabricering beskrivs, enligt förarbetena, ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁶

Nämnden konstaterar att forskningsresultat inte publicerats utan att det är fråga om ett pågående forskningsprojekt. Den kritik som tas upp i anmälan avser forskningsmetodik. De påstådda bristerna utgör enligt nämndens bedömning inte någon förfalskning eller fabricering i lagens mening.

Kritiken gällande personuppgiftsbehandling och intressekonflikter i projektet faller inte in under nämndens prövningsområde. Eventuella avvikelser från god forskningssed bedöms av forskningshuvudmannen enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100). Frågor om personuppgiftsbehandling i ett forskningsprojekt behandlas inom ramen för lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor.

¹ Prop. 2018/19:58, s. 100.

² Prop. 2018/19:58, s. 49.

³ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁵ God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

Nämnden konstaterar att Överklagandenämnden för etikprövning fattat beslut avseende det aktuella forskningsprojektet (dnr. T36-2020/3.2).

Sammanfattningsvis finner nämnden att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av kanslichefen Karin Nylén.

[REDACTED]
Thomas Bull
Ordförande

[REDACTED]
Karin Nylén
Kanslichef